C/2024/1573

5.3.2024.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Stiprināt multilaterālismu un starptautiskos pamatprincipus, lai saglabātu uz noteikumiem balstītu kārtību strauji mainīgā pasaulē. Pilsoniskās sabiedrības ieguldījuma nozīme ANO sistēmā"

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2024/1573)

Ziņotājs: ***Christian MOOS***

Līdzziņotāja: ***Tanja BUZEK***

Pilnsapulces lēmums	25.1.2023.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializēta nodaļa	Ārējo attiecību specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	16.11.2023.
Pieņemts plenārsesijā	14.12.2023.
Plenārsesija Nr.	583
Balsojuma rezultāts	
(par/pret/atturas)	194/8/17

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atkārtoti norāda, ka Eiropas iestādēm ir pienākums atbilstoši Līguma par Eiropas Savienību 2. pantam atbalstīt universālās vērtības un ievērot Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Statūtu principus.

1.2. EESK un pilsoniskā sabiedrība vēlas, lai ANO strādā pie savu mērķu sasniegšanas tādās jomās kā miera un drošības uzturēšana, atbalsts ilgtspējīgai attīstībai un cilvēktiesību īstenošana tā, lai tas nestu labumu arvien lielākam skaitam cilvēku. Meklējot un piemērojot risinājumus vietējos apstākļos, strādājot pie ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanas, veicinot taisnīgu pārkārtošanos un novēršot klimata pārmaiņas, īpaši svarīgs ir pilsoniskās sabiedrības ieguldījums.

1.3. ANO ir vienīgā organizācija, kurā līdzīgi domājošas valstis un to pretinieki turpina diskutēt par daudzām un dažādām politikas jomām. Tomēr jebkura atsevišķa ANO dalībvalsts var kavēt organizācijas darbību un mazināt tās spēju reaģēt uz krīzēm un problēmām. Tām ANO dalībvalstīm, kuras pārkāpj ANO statūtus vai savas ANO nolīgumos paredzētās saistības vai konvencijas, nebūtu jādod tiesības izmantot visas dalības un balsošanas tiesības.

1.4. Pilsoniskā sabiedrība, tostarp sociālie partneri, vēlas, lai Eiropas Savienība un tās dalībvalstis vēl stingrāk apņemtos stiprināt ANO sistēmu un veiktu fundamentālu reformu. Lai ANO spētu risināt gaidāmos uzdevumus un stabilizēt vienotu uzskatu par kopējām vērtībām un normām, ANO pārvaldībai ir jākļūst reprezentatīvākai, iekļaujošākai un efektīvākai. Lai nodrošinātu lielāku pārstāvības vienlīdzību, globālajiem dienvidiem ir vajadzīga lielāka ietekme ANO.

1.5. ANO būtu jāturpina attīstīt sava integrētā pilsoniskās sabiedrības organizāciju sistēma, un šajā nolūkā būtu arī jāizveido ANO mēroga konsultāciju režīms pamatiniciatīvu jomā un jāievieš lūgumrakstu iesniegšanas tiesības, kas uzlabotu pilsoņu, pilsoniskās sabiedrības organizāciju, sociālo partneru, uzņēmēju organizāciju un citu ieinteresēto personu iesaisti, īpašu uzsvaru liekot uz sieviešu, jauniešu un mazaizsargāto grupu pārstāvību. Lielāka uzmanība, atbalsts un atzinība būtu vajadzīga nozīmīgām grupām un citām ieinteresētajām personām.

1.6. Neraugoties uz zināmu progresu, EESK skatījumā ir jāuzlabo Eiropas Savienības koordinācija. Visās ANO struktūrvienībās un saistītajās iestādēs būtu jāpauž vienots viedoklis un attiecīgi jārīkojas. EESK ieguldījums ([1]) pirmajā ES brīvprātīgajā pārskatā par programmas 2030. gadam īstenošanu un tās dalība oficiālajā ES prezentācijā Augsta līmeņa politiskajā forumā 2023. gadā ir piemēri, kam citām ES iestādēm būtu jāseko un kas liecina par strukturētu Eiropas pilsoniskās sabiedrības iesaisti un par svarīgo EESK lomu šajā saistībā.

1.7. Papildus lēmumu pieņemšanai pēc kvalificēta balsu vairākuma principa būtu jāapsver arī ES līgumu reforma ārlietu, drošības un aizsardzības politikā, jo tas uzlabotu Eiropas Savienības spēju rīkoties un arī palielināt savu ietekmi ANO.

1.8. EESK apņemas rūpēties par to, lai tās lēmumi, formulējot ES kopējo nostāju jautājumos, kas saistīti ar ANO, tiktu labāk sadzirdēti, ciešāk sadarboties ar ES un dalībvalstu delegācijām ANO un izstrādāt ceļvedi aktīvākai sadarbībai ar tām ANO struktūrvienībām, kas ir būtiskas ES darbam.

2. **Multilaterālisma problēmas, uz noteikumiem balstīta pasaules kārtība un ANO**

2.1. Eiropas Savienībai un ANO kā uz vērtībām balstītai kopienai ir kopēja darba kārtība multilaterālisma un noteikumos balstītas pasaules kārtības veicināšanā, kā arī miera un drošības uzturēšanā.

2.2. Lai panāktu ilgtspējīgu attīstību visu cilvēku labā un risinātu kopējās globālās problēmas, tikai ANO satvars sniedz iespēju tādu vienotu risinājumu meklēšanai, kas var aptvert visas politikas jomas un dot iespēju iesaistīt ES partnerus un arī tās pretiniekus. Daudzās ANO specializētās struktūrvienības, piemēram, Starptautiskā Darba organizācija ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija, kā arī tās programmas un fondi, tostarp ANO Tirdzniecības un attīstības konference un ANO Vides programma, nodrošina plašu institucionālo un tematisko platformu.

2.3. Agresijas karā pret Ukrainu Krievija pārkāpj ANO Statūtu principus un starptautiskos tiesību aktus.

2.4. Autokrātiskas regresijas vilnis samazina demokrātisko valstu skaitu Eiropā un visā pasaulē. Autokrātijas uzliek pārbaudījumu vērtībām un normām, it īpaši cilvēktiesībām un tiesiskumam, kas noteikts ANO Statūtos un Eiropas Pamattiesību hartā. Pat liberālās demokrātijas, tostarp Eiropas Savienības iekšienē, dod prioritāti nevis šiem principiem, bet savām interesēm.

2.5. ANO ir dibināta 1945. gadā kā atbilde uz Otrā pasaules kara šausmām, un tā veidota kā rietumcentrēta organizācija, tomēr tā nespēj pietiekami pārstāvēt tās dalībvalstis, kas nav Drošības padomes locekles. Attīstības valstis ANO ir ļoti nepietiekami pārstāvētas. Vienlīdzīga pārstāvība ir nepieciešama, lai nostabilizētu vienprātību par kopējām vērtībām un normām.

2.6. Lai veicinātu 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu (partnerības mērķu sasniegšanas labā), vairākas ANO struktūrvienības ir izveidojušas savas procedūras darbam ar ieinteresētajām personām, tostarp ar pilsonisko sabiedrību. Lai demokratizētu ANO sistēmu un dotu tai iespēju risināt pašreizējās problēmas, ar pilsonisko sabiedrību būtu jāveido sistemātiskākas attiecības.

2.7. ANO joprojām ir vienīgais globālais satvars, kas ir piemērots globālu klimata pārmaiņu novēršanas vai to seku mazināšanas risinājumu meklēšanai. Bez taisnīgas pārkārtošanās un cieņas pret katras sabiedrības tiesībām uz ilgtspējīgu attīstību radīsies jauni konflikti, kuru dēļ arvien lielāks skaits cilvēku būs spiesti doties prom no savas valsts.

2.8. Covid-19 pandēmija ir izgaismojusi mūsu sabiedrības neaizsargātību pret pēkšņām krīzēm un vēl vairāk padziļinājusi bagātību sadalījuma un dzīves izredžu nevienlīdzību starp globālajiem ziemeļiem un dienvidiem. Sociālās un ekonomiskās attīstības ziņā valstis ar augstiem ienākumiem ir atgriezušās tajā līmenī, kādā tās bija pirms Covid-19, savukārt valstīs ar maziem ienākumiem vēl vairākus gadus valdīs grūti apstākļi.

3. **ANO 21. gadsimtā**

3.1. EESK atzinīgi vērtē ANO ieguldījumu miera un drošības saglabāšanā, cilvēktiesību atbalstā un ilgtspējīgas attīstības stiprināšanā pēdējo 77 gadu laikā. Tie ir vislabākie pierādījumi tam, ka 21. gadsimtā ANO joprojām ir vienīgā platforma kopīgai globālo problēmu risināšanai.

([1]) EESK ieguldījums ES līmeņa brīvprātīgajā pārskatā par programmas 2030. gadam īstenošanu (IAM).

3.2. EESK atbalsta ANO reformu un aicina visas dalībvalstis apņemties strādāt pie tā, lai šī organizācija būtu pielāgota mainīgajai ģeopolitiskajai videi. Komiteja aicina dalībvalstis koordinēt un veicināt vienotu redzējumu un nostāju un šajā procesā cieši iesaistīt organizēto pilsonisko sabiedrību.

3.3. EESK atbalsta darbu, ko īsteno Augsta līmeņa konsultatīvā padome efektīva multilaterālisma jautājumos, un uzskata, ka plāns "Svarīgi sasniegumi cilvēkiem un planētai" ([2]) ir būtisks ieguldījums konkrētu ANO reformas ieteikumu izstrādē.

3.4. EESK uzskata, ka Nākotnes samits ir iespēja Eiropas Savienībai, tās dalībvalstīm, pilsoņiem un pilsoniskajai sabiedrībai aktīvi strādāt pie reformas. EESK labas prakses piemērs, proti, pieredze, kas gūta, iekļaujot jaunatnes pārstāvi EESK delegācijā ([3]) ANO Klimata pārmaiņu konferencē ([4]), kā arī ANO ģenerālsekretāra jaunatnes jautājumu sūtņa iniciatīva, sniedz jēgpilnu iespēju jauniešiem paust savu viedokli. EESK vērš uzmanību uz Komisijas Jaunatnes rīcības plānu Eiropas Savienības ārējās darbības jomā 2022.–2027. gadam un ir pārliecināta, ka to var uzskatīt par atskaites punktu ANO iniciatīvām, kā arī ES darbībai ANO forumā.

3.5. Jaunā programma mieram ir iespēja atjaunināt ANO spējas konfliktu novēršanas, miera veidošanas un tā uzturēšanas jomā. Tomēr, lai ANO efektīvāk strādātu miera labā, ir nepieciešama ANO lēmumu pieņemšanas, tostarp ANO Drošības padomes, reforma.

3.6. Taisnīgas pārkārtošanās risinājumi var būt efektīvs konfliktu novēršanas līdzeklis. Tie ietver koplīguma sarunas visos līmeņos, kurās tiek sagatavota un pārvaldīta pāreja uz mazoglekļa ekonomiku un klimata pārmaiņu seku mazināšanas pasākumi, kas paver ilgtspējīgas attīstības iespējas visām sabiedrībām, uzlabo darba apstākļus, kā arī palīdz sasniegt ilgtspējīgas attīstības mērķus.

3.7. EESK atzinīgi vērtē ANO apņemšanos īpašu uzsvaru likt uz sieviešu, bērnu un mazaizsargāto grupu aizsardzību konfliktu novēršanas un atrisināšanas pasākumos. Tāpēc nozīmīgām grupām un citām ieinteresētajām personām būtu jādod iespēja savu viedokli paust skaļāk, un tās būtu jāatbalsta un vairāk jāatzīst.

3.8. EESK atkārtoti norāda, ka Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā noteiktajai globālajai tiesību garantijai ir jākļūst par vienu no galvenajām ANO darba prioritātēm.

3.9. Apņemšanās ar ilgtspējīgas attīstības mērķu palīdzību uzlabot visu cilvēku dzīvi, šķiet, ir piedzīvojusi neveiksmi ([5]), kā norādīts nesen pieņemtā EESK atzinumā par ES un programmu 2030. gadam ([6]). Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir īpaši atbildīgas par nevienlīdzīgā bagātības sadalījuma mazināšanu starp globālajiem ziemeļiem un dienvidiem un par aktīvāku darbu pie ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanas līdz 2030. gadam.

3.10. Pašreizējā ANO pārvaldība vairs neatbilst 21. gadsimta ģeopolitiskajai un sabiedrības realitātei. Lai stiprinātu atbalstu ANO un tās vienotajām normām un vērtībām, ir svarīgi panākt, lai ANO pārvaldība kļūtu reprezentatīvāka, iekļaujošāka un efektīvāka. Attīstības valstis vēlas, lai pārstāvība tiktu uzlabota Drošības padomē, tāpat kā citās ANO struktūrvienībās.

3.11. ANO ir jāsaglabā sava starpvaldību struktūra un iekļaujošākā un pārredzamā veidā jāsadarbojas ar pilsoņiem, demokrātiskajām pilsoniskajām organizācijām un kustībām, ar citām ieinteresētajām personām, parlamentiem, pašvaldībām, citām oficiālajām iestādēm un jāpiedāvā papildu līdzdalības iespējas šiem dalībniekiem, tostarp nozīmīgām grupām un citām ieinteresētajām personām. Atbilstoši 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem iekļaujoša lēmumu pieņemšana ir svarīga ANO mērķu sasniegšanai un tā ir jāpapildina tā, lai tā kļūtu atbildīgāka un pārredzamāka.

3.12. Par leģitīmu organizāciju ANO tiks uzskatīta tikai tādā gadījumā, ja tās mērķu sasniegšana pozitīvi ietekmēs arvien lielāku skaitu cilvēku. Tāpēc ANO lēmumu pieņemšanas procesam ir jākļūst efektīvākam un pārredzamākam, un ir jāsamazina tā iespējas nonākt strupceļā.

([2]) Augsta līmeņa konsultatīvā padome efektīva multilaterālisma jautājumos "Svarīgi sasniegumi cilvēkiem un planētai: efektīva un iekļaujoša globālā pārvaldība šodienai un nākotnei", Ņujorka, 2023.

([3]) https://www.eesc.europa.eu/en/initiatives/climate-change-conferences-cop/eesc-youth-delegate.

([4]) ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*) Pušu konference (*COP*).

([5]) Ekonomikas un sociālo lietu padomes Ģenerālā asambleja *Progress towards the Sustainable Development Goals: Towards a Rescue Plan for People and Planet Report of the Secretary-General* (Progress virzībā uz ilgtspējīgas attīstības mērķiem: virzība uz cilvēku glābšanas plānu un ģenerālsekretāra ziņojums par planētu) īpašais izdevums) (A/78/80-E/2023/64, 2. lpp.).

([6]) EESK atzinums "ES un programma 2030. gadam: stiprināt ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu" (OV C, C/2024/876, 6.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/876/oj).

3.13. ANO ir nepieciešami pietiekami resursi un spēja nodrošināt iekļaujošu lēmumu pieņemšanu. Lēmumiem ir jābūt pielāgotiem pilsoniskajai sabiedrībai, kuras iespējas ir ļoti daudzveidīgas, un pilsoņiem un organizācijām visā pasaulē ir jādod iespēja sadarboties ar ANO.

4. **Eiropas Savienība Apvienoto Nāciju Organizācijā**

4.1. Lai veicinātu multilaterālu risinājumu meklēšanu globālajām problēmām, Eiropas Savienībai ir pienākums atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 220. panta 1. punktam noteikt "visus attiecīgos sadarbības veidus ar Apvienoto Nāciju Organizācijas iestādēm un tās specializētajām aģentūrām".

4.2. Eiropas Savienība ANO budžetā veic vislielākās iemaksas, Drošības padomē tai ir viens pastāvīgais loceklis, un ES aptver vairāk nekā 13 % no ANO dalībvalstīm, tāpēc Eiropas Savienībai un tās 27 dalībvalstīm ANO ir ievērojams ietekmes potenciāls.

4.3. Tomēr Eiropas Savienība nevar ANO ietvaros pilnvērtīgi izmantot savus resursus un uzņemties vadošu lomu globālo problēmu risināšanā, lai gan pastāv daži īpaši izņēmumi un viens no tiem ir klimata pārmaiņu novēršanas joma, kurā Eiropas Savienībai ir vadošā loma.

4.4. Oficiāla Eiropas Savienības dalība ANO struktūrvienībās un aģentūrās joprojām ir ierobežota. 2011. gadā panāktais priviliģētas novērotājas statuss ANO Ģenerālajā asamblejā un tai pakārtotajās struktūrvienībās ([7]), tostarp tiesības uzstāties un mutiski prezentēt priekšlikumus un grozījumus, ir solis uz priekšu.

4.5. Neraugoties uz ierobežotajiem panākumiem dalības tiesību uzlabošanā, lielākajā daļā ANO struktūrvienību un aģentūru Eiropas Savienībai ir tikai novērotājas statuss. Tādās politikas jomās kā tirdzniecība, kas ir ekskluzīvā Eiropas Savienības kompetencē, Komisija runā visu 27 dalībvalstu vārdā, un tās nostāja ir saskaņota. Tā tas notiek, piemēram, ANO Starptautiskajā tirdzniecības tiesību komisijā (*UNCITRAL*).

4.6. Lielākajā daļā to politikas jomu, kas ir ANO pārziņā, Eiropas Savienības nostāja bieži ir nekonsekventa, jo koordinācija starp ES iestādēm un dalībvalstīm ir nepietiekama. EESK mudina Eiropas Savienību un visas dalībvalstis uzlabot ES pamanāmību, lai pastiprinātos tās ietekme ANO.

4.7. EESK ir spējīga ar savu ieguldījumu piedalīties ANO mērķu sasniegšanā, piemēram, nodrošinādama platformu, kurā pilsoniskās sabiedrības ieinteresētās personas varētu tikties un diskutēt ar ANO pārstāvjiem. 2023. gada jūlijā EESK rīkoja apaļā galda sarunas ar ANO Augsto cilvēktiesību komisāru, kurā tā iepazīstināja ar savām EESK Pamattiesību grupas ekspertzināšanām ([8]).

4.8. EESK izskatīs iespēju izveidot pastāvīgu sadarbību ar nozīmīgām grupām un citām ieinteresētajām personām un to reģionālajiem koordinatoriem, lai ar to viedokli iepazīstinātu ES un ANO struktūras un palielinātu to prasību pamanāmību.

5. **Apsvērumi**

5.1. Ņemot vērā EESK kā konsultatīvas iestādes institucionālo lomu, tās plašais darba spektrs atbilst daudzām ANO struktūrvienībām un aģentūrām. Tās nostāja tiek sadzirdēta, ja EESK tiešā veidā sadarbojas ar dažādām ANO struktūrvienībām, aģentūrām un programmām, tomēr, lai uzlabotu rezultātus, ir vajadzīgs strukturēts un pastāvīgs satvars, kura īstenošanai ES iestādēs ir jāparedz noteikts laiks.

5.2. EESK apņemas ar ANO tematiem saistītas nostājas gadījumā izmantot strukturētu pieeju, lai tā tiktu labāk sadzirdēta, Eiropas Savienībai formulējot kopējo nostāju Apvienoto Nāciju Organizācijā. EESK ziņotājiem ir tiešā veidā un savlaicīgi jāsadarbojas ar tām personām, kuras ietekmē ES kopējās nostājas izstrādi.

5.3. EESK apņemas veicināt ciešāku sadarbību ar Eiropas Savienību un tās dalībvalstu delegācijām Apvienoto Nāciju Organizācijā, un vēlas, lai ar tās nostāju strādātu attiecīgās Eiropas Komisijas nodaļas, kuru pārziņā ir ANO un multilaterālās struktūrvienības.

([7]) ANO Ģenerālā asambleja "Eiropas Savienības līdzdalība ANO darbā" (A/RES/65/276).

([8]) Cīņas par cilvēktiesībām stiprināšana, EESK konference 2023. gada 20. jūlijā, Briselē (https://www.eesc.europa.eu/lv/news-media/news/strengthening-fight-human-rights-eesc-president-exchanges-un-high-commissioner-volker-turk-and-csos).

5.4. EESK uzskata arī, ka ir vajadzīga labāka sadarbība starp tās specializētajām nodaļām, lai likvidētu iekšējo izolētību, jo ilgtspējīgas attīstības mērķi it īpaši aptver visu specializēto nodaļu darbu. Lai uzlabotu koordināciju starp visām specializētajām nodaļām un EESK priekšsēdētāju, EESK uzdod visām specializētajām nodaļām izstrādāt ceļvedi Komitejas darba labākai pārstāvībai ANO un izveidot iekļaujošākas attiecības ar attiecīgajām ANO struktūrvienībām. Visām specializētajām nodaļām veicot analīzi, jāapzina ANO struktūrvienības, kuras ir Komitejas interešu jomā, un jāmin veiktie pasākumi un izveidotās attiecības ar ANO struktūrvienībām un procesiem, lai raksturotu pašreizējo stāvokli un varētu apsvērt turpmākās sadarbības iespējas.

5.5. EESK uzskata, ka ir labāk jākoordinē ES nostāja par jautājumiem, kas saistīti ar ANO. Ievērojot Līguma par ES darbību 34. panta 2. punktu par Drošības padomi, Augstajam pārstāvim būtu jāpauž ES nostāja visās ANO struktūrvienībās visu dalībvalstu vārdā. Kamēr Eiropas Savienībai nav oficiālu dalības tiesību, valstu valdību pārstāvji pauž ES kopējo nostāju un rīkojas saskaņoti.

5.6. EESK aicina ES Augsto pārstāvi debatēs par ANO reformu uzņemties vadošo lomu ES un dalībvalstu vārdā. Tikai tad, ja ES paudīs vienotu viedokli un ieņems skaidru nostāju, tā spēs ietekmēt ANO nākotni.

5.7. EESK aktīvi atbalsta Eiropas Ārējās darbības dienesta ieguldījumu ES tiesību tvēruma paplašināšanā priviliģētas novērotājas statusā tā, lai ES tiktu iekļauta vēl citās Apvienoto Nāciju Organizācijai pakārtotajās struktūrvienībās.

5.8. EESK apņemas spēcīgi paust pilsoniskās sabiedrības viedokli Nākotnes samita procesos un padziļināt nesen uzsākto sadarbību ar ANO Ekonomikas un sociālo lietu padomi (*Ecosoc*). Ekonomikas un sociālo lietu padomē esošo valstu valdībām vajadzētu apspriesties ar pilsonisko sabiedrību un sociālajiem partneriem un ar tiem diskutēt par savu darbību, un savas valsts līmenī regulārāk sniegt par to informāciju. EESK var nodrošināt platformu apspriedēm par *Ecosoc* darbu.

5.9. Atzīstot, ka Nākotnes samits būs izšķirošs brīdis esošo starptautisko saistību izpildei, it īpaši IAM īstenošanas paātrināšanai un jaunas miera programmu veidošanai, EESK stiprinās savu iekšējo starpnozaru pieeju un turpinās dialogu ar ANO struktūrvienībām, lai apzinātu iespējas palielināt pilsoniskās sabiedrības lomu samita sagatavošanā.

5.10. EESK atbalsta ideju par iekļaujošām apspriedēm ar pilsonisko sabiedrību par jauno struktūru ieinteresēto personu iesaistei ANO pārvaldībā visā izstrādes procesā; dažas ANO struktūrvienības jau piedāvā uzlabotas dalības iespējas, un arī citām ANO struktūrvienībām vajadzētu sekot šim piemēram.

5.11. EESK aicina Eiropas Savienību uzņemties aktīvu lomu un uzlabot ANO sistēmas ietvaros sniegtās iespējas ar EESK palīdzību sadarboties ar demokrātiskajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Savā ārpolitikā Eiropas Savienībai būtu visā pasaulē jāveicina pilsoniskās sabiedrības spēju veidošana, tostarp pilsoniskās sabiedrības spēja mijiedarboties ar ANO.

5.12. EESK iesaka pilnveidot *UNCITRAL* praksi, kuras ietvaros ieinteresētās personas tiek aicinātas sagatavot rakstiskus materiālus ANO mēroga apspriedēm par pamatiniciatīvām, un ieviest ANO adresētu lūgumrakstu iesniegšanas tiesības, kas pilsoņiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un citām ieinteresētajām personām dotu tiešas iesaistes iespējas.

5.13. EESK aicina racionalizēt ANO struktūrvienības un uzlabot ANO lēmumu pieņemšanas procesa pārredzamību tā, lai palielinātos tā leģitimitāte, kā arī vienlaikus uzlabot ANO finansiālā pamata ilgtspēju.

5.14. EESK atbalsta jau sen pausto aicinājumu veikt ANO, tostarp Drošības padomes, reformu, lai nodrošinātu visu kontinentu valstu vienlīdzīgu pārstāvību un efektīvāku lēmumu pieņemšanu, kurai tik viegli nevarētu likt šķēršļus kāda atsevišķa dalībvalsts. Tām ANO dalībvalstīm, tostarp Drošības padomes loceklēm, kas pārkāpj ANO Statūtus, ir jāzaudē balsošanas tiesības, līdz tās būs atsākušas stingri ievērot starptautiskos tiesību aktus. Tās ANO dalībvalstis, kas pārkāpj ANO nolīgumu vai konvenciju saistības, nebūtu jāievēlē vadošos Apvienoto Nāciju Organizācijas vai saistīto struktūrvienību amatos. Viens no jaunākajiem piemēriem ir saistīts ar Kataru: šī valsts vadīja šāgada Starptautisko Darba konferenci, lai gan nav izpildījusi SDO pārvaldības struktūras reformu saistības, tādējādi graudama SDO reputāciju un lomu starptautisko darba standartu sargātājas statusā.

5.15. EESK vēlas, lai jaunais Eiropas Parlaments un Komisija 2024. gadā par vienu no Eiropas Savienības ārējo attiecību galvenajām prioritātēm nākamajā iestāžu termiņā 2024. –2029. gadam noteiktu to konkrēto pasākumu īstenošanu, par kuriem panākta vienošanās "Nākotnes paktā". Multilaterālisma un uz noteikumiem balstītas kārtības veicināšana būtu jānosaka par vienu no prioritārajām jomām nākamās Komisijas politikas pamatnostādnēs, un tas būtu jāatspoguļo darba programmā, kā arī Eiropadomes jaunajā stratēģiskajā programmā.

5.16. EESK aicina ES iestādes strādāt pie tā, lai bez kavēšanās tiktu īstenoti Konferences par Eiropas nākotni ieteikumi ar mērķi stiprināt Eiropas Savienības starptautisko lomu, un atjaunot globālo multilaterālismu un stiprināt SDO lomu ([9]), bet ES ārpolitikā ieviest lēmumu pieņemšanu, balsojot pēc kvalificēta balsu vairākuma principa; būtu jāapsver ES līgumu reforma, lai ievērojami uzlabotu Eiropas Savienības spēju rīkoties un arī palielinātos tās ietekme ANO.

5.17. EESK ierosina veidot līdzīgu viedokli pārstāvošu reģionālo organizāciju koalīciju, lai uzlabotos to pārstāvība ANO un to pārstāvji iegūtu plašākas tiesības piedalīties dažādās ANO struktūrvienībās un aģentūrās. Globālo dienvidu pārstāvības uzlabošanas nolūkā Eiropas Savienībai, īstenojot kopējās ANO reformas, būtu jāsadarbojas tieši ar savu tuvāko kaimiņu – Āfrikas Savienību.

Briselē, 2023. gada 14. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs

Oliver RÖPKE

([9]) Konference par Eiropas nākotni – Gala ziņojums par rezultātiem, 2022. gada maijs, 24. priekšlikums Nr. 5.